

комбінацій інноваційних рішень, що вимагає ретельної роботи з вибору оптимального їх варіанту.

Рекомендований алгоритм, який відображає процес планування інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства, включає елементи циклічності, які передбачають за необхідності повернення до попередньо ухвалених рішень та їх перегляд. Особливості організації сільськогосподарського виробництва дозволяють застосовувати ці елементи доволі широко. Кінцевим результатом процесу обґрунтування інноваційної діяльності підприємства є затвердження інвестиційного проекту, який детально описує спосіб впровадження інновації.

Література

1. Інноваційна діяльність в агропромисловому виробництві України / [М.М. Кулаєць, М.М. Лучник, М.Ф. Бабієнко та ін.] // Економіка АПК. – 2010. – №6. – С. 113–119.

2. Лаврук В.В. Інвестиційне забезпечення інноваційних проектів в агропромисловому виробництві: теорія, методологія, практика: монографія / В.В. Лаврук. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. – 380 с.

3. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституційний аспект: монографія / [Саблук П.Т., Шпикуляк О.Г., Курило Л.І. та ін.] – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 706 с.

4. Инновационная экономика: монография / [Л.Н. Ивин, В.М. Ку克林, А.С. Захарченков и др.]; под ред. проф. Л.Л. Товажнянского. – Харьков: ЭДЭНА, 2010. – 716 с.

5. Микитюк П.П. Інноваційна діяльність: навчальний посібник / П.П. Микитюк, Б.Г. Сенів. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.

6. Інноваційні аспекти управління підприємствами аграрної сфери: монографія / За ред. Т.М. Лозинської. – Полтава: РВВ ПДАА, 2011. – 172 с.

К.В. НАЛИВАЙЧЕНКО,
к.е.н., доцент, Кримський економічний інститут КНЕУ ім. В. Гетьмана

Державна підтримка інноваційного бізнесу

Державна підтримка інноваційного бізнесу потребує підсилення. Питання щодо використання результатів НДДКР, виконаних за рахунок коштів державного бюджету, та розподілу майнових прав на них законодавством України у необхідному обсязі не врегульовані. Законодавча база складається з актів різного рівня, що не становлять чітку взаємопов'язану систему, яка має регулювати всі аспекти використання результатів досліджень, виконаних за рахунок коштів державного бюджету.

Необхідною умовою збільшення прибутковості компанії інформаційної сфери є укрупнення, яке досягається за допомогою процесів злиття та поглинання.

Ключові слова: інноваційний бізнес, НДДКР, результати досліджень, укрупнення, злиття та поглинання.

Государственная поддержка инновационного бизнеса нуждается в усилении. Вопрос относительно использования результатов НИОКР, выполненных за счет средств государственного бюджета, и распределения имущественных прав на них законодательством Украины в необходимом объеме не урегулированы. Законодательная база состоит из актов разного уровня, которые не представляют четкую взаимосвязанную систему, которая должна регулировать все аспекты использования результатов исследований, выполненных за счет средств государственного бюджета.

Необходимым условием увеличения прибыльности компаний информационной сферы является укрупне-

ние, которое достигается с помощью процессов слияния и поглощения.

Ключевые слова: инновационный бизнес, НИОКР, результаты исследований, укрупнение, слияния и поглощения.

State supporting of innovation business requires strengthening. Questions of using of research's results, that are implemented by the account of state budget, and division of property rights on them are not regulated by Ukrainian law in the necessary amount. The law base includes the laws of different level, which are not the clear interrelated system, that has to regulate all the aspects of using of researches's results implemented by the account of state budget.

A necessary condition for increasing the profitability of companies of the information field is the consolidation, which is achieved through mergers and acquisitions.

Постановка проблеми. На рубежі 2010-х років усе сильніше стала відчуватися потреба в більш глибокому розумінні сутності, закономірностей і специфіки інноваційних систем. Не можна сказати, що ці проблеми були обділені увагою економістів раніше. Ще на початку ХХ ст. Й. Шюмпертер і ряд інших учених займалися в даній сфері діяльності [1–4]. Їхні роботи дозволили окреслити закономірності технологічної еволюції й роль інновацій на різних етапах дострокового розвитку науки й технологій, обґрунтувати ідею про взаємодію та взаємозалежність технологічних зрушень

і інституціональних змін, взаємовпливи технологічної й соціально-економічної еволюції, докладно проаналізувати підходи до класифікації інновацій.

У сучасності велика увага приділяється розвитку інформаційного суспільства у контексті прагнення до співробітництва України з Євросоюзом, що було визначено у Плані дій Україна – ЄС, підписаному 21 лютого 2005 року у Брюсселі в рамках Європейської політики сусідства [5]. У цьому плані було відзначено важливість прийняття нормативних актів щодо поліпшення надання телекомунікаційних послуг, створення умов для сумлінної конкуренції на ринку послуг електронних засобів зв'язку. Окремо висвітлюється питання щодо «Прискорення досягнення прогресу у розвитку сфери послуг інформаційного суспільства та інтеграції України до дослідницької програми технологій інформаційного суспільства».

Мета статті. Специфіка продуктів програмного забезпечення полягає в найбільшій незахищеності їх як інтелектуальної власності. Тому часто вирішенням цієї проблеми є державна підтримка інноваційного бізнесу, складання умов щодо патентування та ліцензування державою цієї діяльності.

Виклад основного матеріалу. Проаналізуємо стан інформатизації у країнах Євросоюзу. Після його створення визначено немалий розвиток у сфері інформатизації країн-членів. Насамперед це відчувається у сфері електронної комерції, великий вплив на розвиток якої мало введення єдиної валюти, що спрощувало проведення розрахункових операцій, електронних трансакцій. Подальша стандартизація цих процесів приведе до більш відчутних результатів. У зв'язку з потребами уніфікації передачі даних також немало робиться для впровадження стандартів у ліцензуванні інформаційної діяльності різних країн, особливо нових членів цієї співдружності.

Для подальшого розвитку наукового потенціалу країн-членів Євросоюзу необхідне багатостороннє використання інтернет-технологій для надання можливості доступу до наукової інформації, спілкування наукових робітників, незважаючи на географічну віддаленість.

Для впровадження програм інформатизації необхідні достатні інвестиції, зокрема інвестиції в розвиток високотехнологічного сектору економіки. На жаль, обсяги вкладень у венчурні компанії Євросоюзу, що підтримується урядом країн, набагато менші (у три-чотири рази), ніж у США. Для поліпшення ситуації необхідне також впровадження полегшеного доступу до всіх статистичних даних, даних державного сектору країни.

Наукові дослідження є невід'ємною частиною діяльності компаній у сфері інформаційних технологій. Але фінансування науково-технічних розробок є дуже складним питанням, яке успішно вирішується, як правило, великими компаніями, що охоплюють своєю продукцією весь світ. Ці компанії зацікавлені у розгалуженій мережі науково-дослідних організацій, де співробітничать спеціалісти різних країн. До таких компаній належить компанія Cisco, що спеціалізуєть-

ся на розробці уніфікованих комунікацій. Вона має центри НІОКР у Європі, Азії, Північній Америці, Ізраїлі.

Однак керівництво компанії, приходячи до рішення укрупнення, розуміють, що цей процес має ряд недоліків. Передусім компанії не одразу можуть отримати заплановані прибутки.

Це пов'язано з деяким часом, необхідним для пристосування до нових умов діяльності, зі зміною стратегії компанії, реструктуризацією компанії, списанням вартості активів, вирішенням деяких внутрішніх конфліктів.

Аналізуючи стан французько-американської телекомунікаційної компанії, що народилася в результаті злиття французької Alcatel та американської Lucent 1 грудня 2006 року, бачимо, що прибутки цієї компанії зовсім на низькому рівні. Керівництво компанії намагається вийти з цієї кризи в тому числі непопулярними методами, а саме скороченням штату на 12,5 тис. робочих місць.

Укрупнення компаній веде до зникнення умов для ефективного здійснення конкуренції. Ці процеси призводять до монополізації ринку найбільшими компаніями. Зараз спостерігається процес захоплення ринку програмного забезпечення компанією Microsoft, від якої намагається не відставати такий постачальник програмного забезпечення, як Apple, який впровадив близько 150 нових розробок у операційну систему MAC OS X, а також удосконалений веб-браузер Safari RSS. Довгий час тривало сперечання двох керівників цих компаній Біла Гейтса та Стіва Джобса на предмет приналежності інтелектуальної власності. Іншою компанією, що намагається конкурувати з Microsoft, є компанія Novell, яка завдяки розробкам провідного програміста Лінуса Торвальдса випустила операційну систему Linux. Інструментами Linux боротьби за ринок є відкрите її розповсюдження.

Підсумовуючи вище наведені приклади укрупнення компаній в умовах глобалізації, можна представити методи укрупнення у вигляді наведеної нижче схеми (див. рис.).

Необхідною умовою збільшення прибутковості компаній інформаційної сфери є укрупнення, яке досягається за допомогою процесів злиття та поглинання. Укрупнення має ряд недоліків. Передусім компанії не одразу можуть отримати заплановані прибутки. Укрупнення компаній веде до зникнення умов для ефективного здійснення конкуренції. Ці процеси призводять до монополізації ринку найбільшими компаніями. Інструментами боротьби за ринок інформаційних технологій у світі є відкрите розповсюдження інформаційної системи компанії.

Слід зазначити, що в законодавстві України нормативні акти, що відносяться до використання результатів НДДКР виконаних за рахунок коштів державного бюджету, умовно можливо розділити на дві групи.

До першої відносяться акти, що безпосередньо регламентують відносини між замовником НДДКР (головним розпорядником бюджетних коштів – центральний орган виконавчої влади, НАН України, обласна, міська держадміністрація) та їх виконавцем, іноді з користувачами результатів

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

досліджень, щодо організації використання результатів НДДКР, вирішенням питань пов'язаних з охороною та розподілом прав на об'єкти права інтелектуальної власності (ОІВ), створених під час виконання досліджень тощо.

До другої групи можливо віднести нормативні акти з утворення механізмів стимулювання використання наукових результатів та розбудови інфраструктури комерціалізації результатів НДДКР (державні програми фінансування стадії ДКР, трансферу технологій, створення інноваційної інфраструктури тощо).

Нормативні акти, що безпосередньо регулюють взаємовідносини замовників – головних розпорядників бюджетних коштів, виконавців, користувачів, перш за все включають:

- Закон України «Про інноваційну діяльність» (нова редакція) від 04.07.2002 р. (із змінами і доповненнями) [6];
- Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16.01.2003 р. (із змінами і доповненнями) [7];
- Закон України «Про наукові парки» від 25.06.2009 р. [8];
- постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування і виконання замовлення на проведення наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт за рахунок коштів державного бюджету» від 25.08.2004 №1084; та інші.

До цього переліку слід додати відомчі нормативні акти прийняті на виконання зазначеної постанови від 25.08.2004 р. №1084.

Вперше спроба законодавчого закріплення принципів реалізації державних цільових науково-технічних програм була зроблена в Законі України «Про наукову та науково-технічну діяльність».

Законом також було закріплено, що обов'язкові умови договору (контракту), на підставі якого виконуються науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, що фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, включають визначення суб'єктів права інтелектуальної власності, зобов'язання сторін щодо забезпечення охорони прав на створені об'єкти інтелектуальної власності, визначення сторони, яка буде сплачувати винагороду суб'єктам

права інтелектуальної власності згідно із законодавством України (стаття 42 в редакції закону від 03.02.2004 р.).

Проте закон не містить норм, якими регулюються питання майнових прав на науковий і науково-технічний результат, а норми, якими врегульовано питання інтелектуальної власності, носять загальний характер.

З метою вдосконалення механізму формування і реалізації державних наукових і науково-технічних програм, Кабінетом Міністрів України було затверджено Положення про державну наукову і науково-технічну програму.

Положення містить досить складний порядок формування державної наукової та науково-технічної програми. Організація виконання програми забезпечується шляхом укладання угод (контрактів) між органом управління програмою та її виконавцями, в яких визначаються обсяги, терміни виконання робіт, порядок фінансування та звітування, а також відповідальність сторін за взяті зобов'язання. Замовник несе відповідальність за впровадження результатів виконання програми, яке здійснюється за рахунок власних коштів, коштів інших заінтересованих міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, підприємств і організацій, позабюджетних та інноваційних фондів різного рівня.

Проте положення не містить норм, які регулюють питання, пов'язані з розподілом майнових прав на науковий і науково-технічний результат, отриманий в результаті виконання державної програми, та прав на об'єкти права інтелектуальної власності (ОІВ), створені під час виконання робіт.

Запропонований положенням порядок використання результатів, отриманих в результаті виконання державної програми, має загальний характер. Так, передача прав на науково-технічну продукцію, конкретні умови і порядок її використання визначаються договорами між замовником, виконавцем і користувачем, в яких, зокрема, мають бути визначені умови та порядок використання наукових і науково-технічних результатів, а також положення з забезпечення прав та інтересів держави і виконавців на інтелектуальну власність, створену в процесі виконання проектів (авторського, патентного права) згідно із законодавством.

Загальні
1. Покупка однією компанією іншої
2. Маркетингове захоплення ринку
3. Злиття компаній
4. Створення декількома компаніями однієї окремо стоячої
5. Операційне злиття
Характерні для компаній високотехнологічної сфери
1. Поєднання технологій декількома компаніями для виготовлення нового продукту
2. Сумісна розробка продукту для одного замовника
3. Використання декількох технологій для отримання продукту з новою технологією
Характерні для компаній інформаційної сфери
1. Угода про установку ліцензійного програмного забезпечення на комп'ютери
2. Створення власного науково-технічного центру для розробки програмного забезпечення
3. Сумісне використання мереж, каналів

Методи укрупнення компаній різної сфери

Однак виконавець і замовник не знаходяться у договірних відносинах, тому що виконавець укладає угоду (контракт) з органом управління програмою, а не з замовником програми, проте відповідальність за впровадження результатів виконання програми несе Замовник. У п. 8. Положення міститься вичерпний перелік обов'язкових умов угоди (контракту), за яким здійснюється виконання робіт за державною програмою, а саме: визначення обсягів, термінів виконання робіт, порядок фінансування та звітування, відповідальність сторін. Однак перелік не враховує вимоги ст. 42 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» щодо охорони ОІВ, створених під час досліджень.

Порядок формування і виконання замовлення на проведення наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт за рахунок коштів державного бюджету, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1084, визначає механізм формування головними розпорядниками бюджетних коштів (далі – замовники) тематики наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт, окремих їх етапів у межах визначеного їм для цього обсягу видатків державного бюджету та їх проведення на засадах державного замовлення (далі – замовлення).

Механізм формування головними розпорядниками бюджетних коштів тематики наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт, окремих їх етапів у межах визначеного їм для цього обсягу видатків державного бюджету та їх проведення в порівнянні з Положенням про державну наукову і науково-технічну програму значно спростився.

Проте питання, пов'язані з розподілом майнових прав на науковий і науково-технічний результат між виконавцем та замовником, а також на ОІВ, отримані в результаті виконання державного замовлення, між виконавцем робіт та замовником цим порядком не врегульовано. Порядок лише містить рамкову норму щодо гарантування замовником додержання особистих немайнових прав авторів та майнових прав власників науково-технічних розробок, зокрема об'єктів права інтелектуальної власності.

Не визначено, до яких науково-технічних розробок, має застосовуватися цей принцип. Виходячи зі змісту п. 5 Порядку мова йде про вже існуючі науково-технічні розробки, які використовують виконавці при проведенні нових досліджень за державним замовленням.

Згідно з Порядком державне замовлення виконується за договорами (угодами), що укладаються між замовником та виконавцем за встановленими замовниками формами і порядком. Невід'ємною складовою цих договорів (угод) є завдання (технічні завдання), в яких детально визначаються вимоги до результатів виконання замовлення, а також до порядку перевірки застосування та обліку науково-технічних розробок суб'єктами господарювання (п. 8 Порядку). Слід звернути увагу на те, що Порядок уповноважує голов-

них розпорядників бюджетних коштів розробляти на власний розсуд форми вказаних договорів.

Аналіз типових договорів на виконання НДДКР міністерств та інших органів виконавчої влади свідчить, що у переважній частині вказані договори не враховують вимоги законодавства України з наукової та науково-технічної діяльності та охорони інтелектуальної власності. Більшість договорів не врегульовують питання визначення суб'єктів права інтелектуальної власності, зобов'язань сторін з охорони прав на ОІВ, визначення сторони, яка буде сплачувати винагороду винахідникам та авторам, що призводить до незацікавленості виконавців робіт у створенні ОІВ та навіть при їх створенні – про повідомлення цього замовнику. Крім того, у договорах звичайно міністерство визначає себе як власника створених об'єктів права інтелектуальної власності. Вказане суперечить відповідному досвіду ЄС, США, Російської Федерації та інших країн, де права на створені ОІВ, виключаючи оборонну тематику, закріплюються за виконавцями робіт [9].

Визнання замовником себе як власника створених об'єктів права інтелектуальної власності пов'язано з тим, що Порядок покладає відповідальність за одержання кінцевих результатів замовлення на замовника і виконавця і зобов'язує замовника забезпечувати широке ознайомлення суспільства з результатами виконання замовлення та можливість їх диверсифікації шляхом придбання і продажу ліцензій на створені об'єкти права інтелектуальної власності, нові технології та види товарної продукції.

Відповідно до законодавства одержана науково-технічна продукція може передаватися користувачам цієї продукції для практичного застосування з додержанням прав та економічних інтересів держави, виконавців замовлення і власників майнових та особистих немайнових прав на об'єкти технологій і об'єкти права інтелектуальної власності, створені в процесі виконання замовлення. Порядок та умови передачі і використання прав на науково-технічну продукцію визначаються договорами між замовником, виконавцем та користувачем цієї продукції (п. 13 Порядку).

Однак міністерства, навіть отримавши такі права, не здійснюють або не мають змоги, як вже неодноразово підкреслювалося у наукових публікаціях, здійснювати ефективну комерціалізацію результатів досліджень, а також в порушення законодавства не обліковують створені об'єкти права інтелектуальної власності у балансі міністерств.

Запроваджений Порядком механізм комерціалізації науково-технічних результатів містить суперечності та невизначеності. Більшість норм, якими врегульовано питання комерціалізації науково-технічних результатів, мають загальний та декларативний характер і не враховують реальні можливості замовника та виконавця з комерціалізації.

У 2006 році було прийнято Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», в якому законодавцем зроблена спроба вирішити питання належності майнових прав на технології, створені за рахунок

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

державних коштів. Так, відповідно до ст. 10 закону майнові права на технології, створені за державні кошти, належать або головному розпоряднику, або юридичній особі, де створюються технології, відповідно до договору між ними, а також якщо це передбачено договорами з авторами технологій.

Закон не вказує, за яким саме договором відбувається закріплення майнових прав на технології, створені за державні кошти.

Майнові права на технології, створені частково за рахунок власних коштів підприємств, установ, організацій і фізичних осіб, а частково – за рахунок державних коштів, розподіляються на підставі договору про їх створення та використовуються за умовами договору про їх трансфер. Використання технологій, майнові права на які належать головному розпоряднику, відбувається шляхом передачі майнових прав у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Зазначимо, що на цей час вказаний порядок не прийнято.

Певний поштовх з врегулювання питань розподілу прав на OIB, створені під час виконання НДДКР, було надано Законом «Про наукові парки», прийнятим у 2009 році. За законом у випадку, коли до створення технології та об'єктів права інтелектуальної власності долучаються повністю або частково державні кошти, застосовується наступний порядок.

Науковий парк та/або його партнери протягом місяця з дня створення із залученням державних коштів технології та/або об'єкта права інтелектуальної власності зобов'язані повідомити центральному органу виконавчої влади, у сфері управління якого перебуває вищий навчальний заклад або наукова установа, про створену технологію та/або об'єкт права інтелектуальної власності.

Центральний орган виконавчої влади протягом двох місяців з дня отримання повідомлення має повідомити науковому парку та/або його партнерам про своє рішення щодо обмеження майнових прав на технологію та/або OIB і підстави такого обмеження. Обмеження прав може бути здійснено лише в певних випадках, якщо технологію та/або OIB віднесено до сфери національної безпеки і оборони держави; визнано такими, що мають використовуватися в публічних інтересах; доведено до промислового використання та реалізації готової продукції виключно за рахунок державних коштів.

Цей порядок (за виключенням обмеження з публічних інтересів) у цілому враховує позитивний досвід іноземних держав з використання результатів досліджень, створених за рахунок бюджетних коштів, та розподілу майнових прав на них. Однак він, як зазначалося у наукових публікаціях, стосується лише проектів наукових парків та не вирішує в цілому питання врегулювання прав на OIB.

Зазначимо, що пошук адекватного рішення має враховувати досвід Європейського Союзу, враховуючи зобов'язання України з адаптації законодавства до законодавства ЄС, а також інших країн, зокрема Російської Федерації.

В ЄС використання результатів досліджень за рамковими науковими програмами регламентується Регламентом

2321/2002, іншими актами зі здійснення наукових програм ЄС.

При конкурсному фінансуванні з частковим фінансуванням проектів з боку Європейської комісії або фінансуванням на 100 відсотків спеціальних заходів з підтримки досліджень результати досліджень є власністю їх учасників.

При спільному виконанні досліджень учасники мають спільні права на такі результати та мають погодити між собою відповідний розподіл прав.

Регламент визначає обов'язком учасників здійснити заходи з використання результатів, одержаних у рамках досліджень, відповідно до їхніх інтересів.

Окрім використання учасники мають зобов'язання з розповсюдження результатів досліджень, термін якого встановлюється Європейською комісією та дорівнює в більшості випадків два роки. Якщо учасники не зможуть забезпечити розповсюдження результатів в обумовлений термін, розповсюдження здійснюється Єврокомісією.

Суттєве значення для використання та розповсюдження результатів досліджень має План з впровадження технологій, підготовка якого є обов'язком учасників дослідницького проекту. Регламент визначає порядок доступу учасників проекту та третіх осіб до: результатів досліджень за проектом для використання при проведенні досліджень; до результатів для їх комерційного використання; а також до рідше існуючого ноу-хау для реалізації проекту чи результатів проекту. Вказана регламентація в Україні відсутня.

Висновки

Таким чином, можна дійти висновку, що питання щодо використання результатів НДДКР, виконаних за рахунок коштів державного бюджету, та розподілу майнових прав на них законодавством України в необхідному обсязі не врегульовані. Законодавча база складається з актів різного рівня, що не становлять чітку взаємопов'язану систему, яка має регулювати всі аспекти використання результатів досліджень, виконаних за рахунок коштів державного бюджету, в тому числі і розподіл майнових прав на них.

Досвід укладання державних контрактів на виконання НДДКР іноземних країн свідчить, що у державних контрактах на виконання НДДКР регламентується значно ширше коло питань охорони та комерціалізації OIB. Закріплення прав інтелектуальної власності на OIB, створені за бюджетні кошти, за міністерством можливе лише в обмежених випадках та покладає на міністерство зобов'язання або здійснювати дієві заходи з їх використання або передати права іншим організаціям, що мають займатися комерціалізацією.

З урахуванням наведеного актуальним є термінове приведення типових договорів міністерств на виконання НДДКР у відповідність до норм Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Доцільним є прийняття спеціального закону щодо правового режиму та комерціалізації об'єктів права інтелектуаль-

ної власності, створених за рахунок коштів державного бюджету.

Література

1. Базы данных. Интеллектуальная обработка информации / [В.В. Корнеев, А.Ф. Гареев, С.В. Васютин, В.В. Райх]. – М.: Нолидж, 2000. – 352 с.
2. Белл Д. Прийдешнє постіндустріальне суспільство. Досвід соціального прогнозування / Д. Белл; [пер. з англ. під ред. В.Л. Іноземцева]. – М., Знання, 1999. – С. 63–106.
3. Винарик Л.С. Онлайнный электронный рынок: становление, проблемы: [монография] / Л.С. Винарик, А.Н. Щедрин, Н.Ф. Васильев. – Донецк: Ин-т экономики пром-сти, 2003. – 176 с.
4. Фомішин С. В. Глобалізація світового господарства як процес діалектичної взаємодії національних та інтернаціональних суспільно-економічних процесів / С. В. Фомішин // Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. – 2006. – № 16. – С. 49–54.

5. <http://www.atlants.dp.ua> – сайт компанії Атлант-сервіс, партнера компанії Галактика.

6. Закон України №40–IV–ВР від 04.07.2002 р. «Про інноваційну діяльність (нова редакція)», із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 26.01.2002 р. №380–IV, від 27.11.2003 р. №1344–IV, від 23.12.2004 р. №2285–IV, від 25.03.2005 р. №2505–IV.

7. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» №433–IV від 16.01.2003 р., із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 04.11.2005 р. №3076–IV, від 09.02.2006 р. №3421–IV, від 18.12.2008 р. №694–VI.

8. Закон України «Про наукові парки» №1563–VI від 25.06.2009 р.

9. Наливайченко К.В. Сучасне постіндустріальне суспільство та напрями його трансформації: монографія / Структурні реформи економіки: світовий досвід, інститути, стратегії для України / Наливайченко К.В., Амоша О.І., Аптекар С.С., Білопольський М.Г. та ін. – ІЕП НАН України, THEV МОНМС України. – Тернопіль: Економічна думка THEV, 2011. – 848 с. (с. 478–482).

М.І. ЛЯХНО,

аспірант, НДЕІ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України

Науково-методичні підходи до оцінки впливу НТП на економічний розвиток

Проведено теоретичне узагальнення окремих наукових поглядів щодо впливу НТП на економічний розвиток та запропоновано методичні підходи до його оцінки.

Ключові слова: економічний розвиток, НТП.

Проведено теоретическое обобщение отдельных научных взглядов о влиянии НТП на экономическое развитие и предложены методические подходы к его оценке.

Ключевые слова: экономическое развитие, НТП.

A theoretical synthesis of certain scientific views on the impact of NTP on economic development and suggests methodological approaches to assess the impact of NTP economic development.

Постановка проблеми. Вітчизняний досвід, зокрема економічні події 2008–2009 років, засвідчив, що країни, в яких основою економічної стабільності і зростання є добувна промисловість та з низьким ступенем обробки експорторієнтовані галузі, а також пов'язані з ним суміжні виробництва, найбільше потерпають від негативного впливу кризових явищ у світі. Тому виявлення джерел, аналіз та дослідження процесів НТП, інноваційної активності є фундаментальним завданням для побудови ефективної стратегії економічного і соціального розвитку.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Виконані американськими вченими розрахунки на основі статистичних даних із використанням функції Кобба – Дугласа

стверджують, що внесок НТП у забезпечення економічного зростання перевищує внесок інших факторів виробництва – праці та капіталу, складаючи, за різними оцінками, від 33 до 78%. НТП розглядається ними як узагальнений фактор, що включає в себе всі причини, поза витратами праці і капіталу, які сприяли збільшенню випуску продукції (наприклад, поліпшення організації виробництва й управління). Крім того, необхідно враховувати підвищення якості праці й капіталу. Проте внесок НТП у забезпечення економічного зростання в повоєнні роки залишався на рівні 24–32% [1, с. 23–24].

Розвиток НТП відбувається не прямолінійно. Один із творців інноваційної теорії економічних циклів Й. Шумпетер вважав, що нововведення мають циклічний характер [1], причому вони є причиною зрушень у технологічній структурі економіки, які періодично повторюються, визначаючи час їх виникнення, частоту і характер.

На думку Г. Менша, «динаміка потоків, приливів та відливів базисних інновацій визначає зміни в структурі економіки...». З цієї точки зору НТП також є причиною структурних зрушень в економіці.

Метою статті є теоретичне узагальнення окремих наукових поглядів щодо впливу НТП на економічний розвиток та розробка методичних підходів щодо його оцінки.

Виклад основного матеріалу. Науково-технічний процес як фактор впливу на економічний розвиток є одним із найбільш важливих і водночас специфічним економічним